

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani), (jud. A. Catană)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Buhnaci, L. Pruteanu)

DECIZIE

18 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Svetlana Filincova

examinând recursurile declarate de către Botnari Dumitru,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Botnari Dumitru împotriva Tatiane Caisîn cu privire la declararea nulității contractului de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață, aducerea părților în starea inițială și obligarea OCT Chișinău de a efectua modificările necesare în Registrul Bunurilor Imobile,

împotriva încheierilor din 17 septembrie 2019 și din 05 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău prin care a fost admisă parțial cererea lui Botnari Dumitru de scutire de la plata taxei de stat, scutit parțial apelantul de la plata taxei de stat în limita sumei de 6111,75 de lei, fiind obligat să prezinte dovada de plată al acestei taxe, și respectiv, restituit apelul declarat de către Botnari Dumitru împotriva hotărârii din 16 ianuarie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) în legătură cu neînălțurarea indicațiilor instanței,

c o n s t a t ă :

La 07 iunie 2013, Botnari Dumitru s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Tatiane Caisîn prin care a solicitat declararea nulității contractului de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață, aducerea părților în starea inițială și obligarea OCT Chișinău de a efectua modificările necesare în Registrul Bunurilor Imobile.

Prin hotărârea din 16 ianuarie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani), cererea de chemare în judecată a fost respinsă.

A fost încasat din contul lui Botnari Dumitru în beneficiul Tatiane Caisîn

cheltuielile pentru asistență juridică în mărime de 5400 lei.

A fost încasat din contul lui Botnari Dumitru taxa de stat neachitată la momentul depunerii acțiunii ce constituie 3% din valoarea acțiunii, în mărime de 16 149 lei.

Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la 12 februarie 2019, Botnari Dumitru a depus apel.

Prin încheierea din 16 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău, nu s-a dat curs cererii de apel, declarată de Botnari Dumitru, fiindu-i acordat apelantului termen până la 28 iunie 2019 pentru lichidarea neajunsurilor și anume, prezentarea apelului motivat și dovada achitării taxei de stat în sumă de 12 111,75 lei.

La 27 iunie 2019, Botnari Dumitru a înregistrat cererea de apel motivat. Concomitent, a solicitat scutirea de la plata taxei de stat pe motivul stării materiale precare, indicând că nu este încadrat în câmpul muncii și are la întreținere un copil minor.

Prin încheierea din 02 iulie 2019 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins cererea apelantului Botnari Dumitru privind scutirea de la plata taxei de stat, fiindu-i prelungit termenul pentru prezentarea dovezii de achitare a taxei de stat în mărime de 12 111,75 lei, oferindu-i în acest sens un termen de 10 zile de la data recepționării încheierii.

La 05 august 2019, Botnari Dumitru a depus cerere prin care a anexat certificatul care atestă că la 02 august 2019 a fost înregistrat cu statut de șomer și în acest sens a solicitat repetat scutirea de la plata taxei de stat.

Prin încheierea din 17 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă parțial cererea depusă de Botnari Dumitru privind scutirea de la plata taxei de stat pentru cererea de apel, fiind scutit parțial în sumă de 6 000 lei, fiindu-i acordat apelantului Botnari Dumitru un termen de 7 zile de la recepționarea încheierii pentru prezentarea dovezii de achitare a taxei de stat în mărime de 6 111,75 lei.

La 23 octombrie 2019, Botnari Dumitru a declarat recurs împotriva încheierii din 17 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea parțială a acesteia și scutirea integrală de la plata taxei de stat.

Prin încheierea din 05 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost restituit apelul declarat de către Botnari Dumitru împotriva hotărârii din 16 ianuarie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) în legătură cu neînlăturarea indicațiilor instanței.

La 04 decembrie 2019, Botnari Dumitru a declarat recurs împotriva încheierii din 05 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și casarea parțială a încheierii din 17 septembrie 2019 cu soluționarea problemei scutirii de la plata taxei de stat.

În motivarea recursului a menționat că, modalitatea în care instanța de apel i-a soluționat cererea de scutire de la plata taxei de stat, în mod direct, îi încalcă

dreptul de acces la justiție, or motivele și probatoriul prezentat în susținerea solicitării sale justifică imposibilitatea lui de a achita taxa de stat.

În conformitate cu art. 425 al Codului de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Având în vedere că, încheierea Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 05 noiembrie 2019 și expediată părților la 20 noiembrie 2019, încheierea din 17 septembrie 2019 fiind cu dreptul de atac odată cu eventuala restituire a cererii, iar recursul a fost declarat la 04 decembrie 2019, instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termen.

Conform art. 426 alin. (3) al Codului de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copieii certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Astfel, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Colegiul judiciar a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței controlul actelor judecătorești contestate. Mai mult, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75, cauza Eriksson vs Suedia, hotărârea din 12 aprilie 2012, § 66, 72, cauza Pönkä vs Estonia, hotărârea din 08 noiembrie 2016, § 33 – 34).

Examinând materialele dosarului în raport cu cele invocate în recurs și prevederile legale aplicabile speței, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Botnari Dumitru urmează a fi admise din următoarele motive.

În conformitate cu art. 427 lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, soluționând prin decizie problema respectivă.

Prevederile art. 85 alin. (4) al Codului de procedură civilă stipulează că în funcție de situația materială și de probele prezentate în acest sens, persoana fizică sau juridică este scutită de către judecător (de către instanța judecătorească) de plata taxei de stat sau de plata unei părți a ei.

În cadrul aprecierii situației materiale se ia în considerare: valoarea patrimoniului disponibil al persoanei, valoarea acțiunii, obligațiile care ar rezulta din anumite acte, făcându-se o concluzie din ansamblul probelor prezentate.

Așadar, instanța de recurs pentru a elucida aspectele abordate, va raporta circumstanțele prezentate la criticile invocate de recurent și va trebui să se asigure că, în cazul de față Curtea de Apel Chișinău, a îndeplinit condiția unei examinări

efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, *în contrast*, Lebedinski vs. Moldova, hotărârea din 16 iunie 2015, § 31, 35 – 36; cauza Nichifor vs. Moldova, hotărârea din 20 septembrie 2016, § 29 – 31).

Astfel, recurentul în calitate de mijloc probatoriu a situației financiare precare a prezentat certificatul de naștere a copilului minor aflat la întreținere, o trimitere-extras eliberată de IMSP Ghidighici în care este indicat, *inter alia*, că recurentul este încadrat în gradul de invaliditate 1 și un certificat eliberat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, potrivit căruia recurentul se află la evidență cu statutul de șomer.

În pofida acestor fapte, instanța de apel la aprecierea situației financiare a lui Botnari Dumitru, a dat eronat valență circumstanțelor cauzei în raport cu înscrisurile prezentate de părți și a emis o soluție care în esența ei îngrădește real dreptul lui Botnari Dumitru la acces la justiție.

În jurisprudența sa constantă (cauza Clionov vs Moldova, Tudor-Comerț vs Moldova, Teltronic-CATV vs Polonia etc.), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat că dreptul la tribunal este pus *grav* în discuție dacă taxa de stat este fixată într-un quantum excesiv, îndeosebi atunci când cel care intenționează să exercite calea de atac este *lipsit* de resurse financiare. În consecință, Curtea Europeană a arătat că, în toate cazurile de exercitare a recursului (apelului) fără plata taxei de stat, instanța de judecată trebuie să examineze posibilitatea reducerii cuantumului acesteia sau scutirii recurentului (apelantului) care invocă situația grea financiară.

În acest context, soluția instanței de apel nu poate fi menținută, or constatând faptul lipsei surselor de venit, reieșind din statutul de șomer al recurentului, obligațiile pecuniare a lui Botnari Dumitru de a-și întreține copilul minor, în raport cu taxa de stat ce urmează a fi achitată, instanța de apel se contrazice motivând că nu sunt probe suficiente pentru scutirea integrală de plata taxei de stat, pe de altă parte, scutește parțial justițiabilul în limita unei sume vădit excesive.

Astfel, raportând circumstanțele prezentei spețe la cele trei principii (stabilite prin jurisprudența Curții Europene) cărora trebuie să se conformeze o limitare a dreptului de acces la o instanță, Colegiul atestă că în ceea ce privește asigurarea unui raport rezonabil de proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele antrenate în vederea realizării acestuia, Curtea de Apel Chișinău a picat testul.

Deși instanța de apel a scutit parțial recurentul de la plata taxei de stat, în situația reală a lui Botnari Dumitru la momentul exercitării căii de atac (apelul), oricare limitare pecuniară, chiar și redusă, atentează la dreptul ultimului consfințit de art. 20 al Constituției.

Luând în considerație cele indicate mai sus, Colegiul ajunge la concluzia că cererile de recurs împotriva încheierilor din 17 septembrie 2019 și din 05 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, urmează a fi admise, casate încheierile

recurate, soluționând problema scutirii de la plata taxei de stat și reținând că celelalte indicații a instanței de apel au fost executate, cu remiterea cauzei pentru examinarea în fond a apelului.

Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 427 lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de către Botnari Dumitru.

Se casează încheierile din 17 septembrie 2019 și din 05 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Botnari Dumitru împotriva Tatiane Caisîn cu privire la declararea nulității contractului de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață, aducerea părților în starea inițială și obligarea OCT Chișinău de a efectua modificările necesare în Registrul Bunurilor Imobile și se soluționează problema scutirii de la plata taxei de stat.

Se admite cererea lui Botnari Dumitru cu privire la scutirea de la plata taxei de stat la depunerea apelului.

Se scutește integral Botnari Dumitru de la plata taxei de stat la depunerea apelului împotriva hotărârii din 16 ianuarie 2019 a Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani).

Se remite cauza la Curtea de Apel Chișinău, în același complet de judecată pentru examinarea în fond a apelului.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Dumitru Mardari

Svetlana Filincova